

Słoweńska wańka-wstańka. Janez Janša 4.0

27.5.2026 - Michał Kucharski, Jan Nowinowski | Ośrodek Studiów Wschodnich

22 maja słoweński parlament poparł wybór Janeza Janšy na stanowisko premiera. Lider konserwatywnej Słoweńskiej Partii Demokratycznej (SDS) objął urząd szefa rządu już po raz czwarty w historii. Choć SDS zajęła w marcowych wyborach drugie miejsce (zob. Wybory parlamentarne w Słowenii: remis ze wskazaniem na Ruch Wolności), nowemu premierowi udało się sformować gabinet mniejszościowy, który zostanie zaprzysiężony najpewniej w pierwszej połowie czerwca. W jego skład wejdą też chadecki sojusz NSi-SLS-FOKUS oraz centroprawicowi Demokraci. W 90-miejscowym Zgromadzeniu Państwowym rząd będzie dysponował 43 deputowanymi, a głosy potrzebne do przyjęcia kluczowych ustaw ma zapewnić mu poparcie - pozostających poza gabinetem - populistycznej partii Resni.ca i dwóch deputowanych mniejszości narodowych (węgierskiej i włoskiej).

Negocjacje koalicyjne przebiegały w burzliwej atmosferze. Sprzyjały temu podnoszone przez rządzący wcześniej liberalno-lewicowy Ruch Wolności zarzuty wobec Janšy o współpracę z izraelską prywatną firmą wywiadowczą, która przed marcowymi wyborami miała dostarczyć zmanipulowane nagrania obciążające poprzedni gabinet Roberta Goloba. W związku z tym opozycja złożyła dwa wnioski do Trybunału Konstytucyjnego o sprawdzenie prawidłowości przebiegu elekcji. Z kolei prezydent Nataša Pirc Musar po konsultacjach z partiami odmówiła wskazania kandydata na premiera, nie widząc szans na powstanie stabilnego rządu. 43 posłów nowego obozu władzy skorzystało jednak z konstytucyjnej możliwości jego nominacji przez grupę deputowanych.

Ze względu na mniejszościowy charakter i dużą liczbę podmiotów wchodzących w jego skład stabilność rządu Janšy będzie ograniczona, co utrudni wdrożenie kompleksowego programu reform. W polityce zagranicznej prawdopodobnie dojdzie do proizraelskiego zwrotu Lublany, która dotychczas była w unijnej awangardzie krytyki władz w Jerozolimie. Nowy gabinet będzie jednak kontynuował wsparcie dla Ukrainy.

Komentarz

- **Nowa koalicja sformułowała prorynkowy i deregulacyjny program gospodarczy.** Pozycjonuje ją to w kontrze do bardziej interwencjonistycznych poprzedników. Koalicja chce m.in. znieść najwyższą stawkę PIT (50%) oraz wprowadzić ulgi dla młodych pracowników i małych przedsiębiorstw. Obiecuje też ułatwienie uzyskiwania zgody na budowę domów, również w sąsiedztwie obszarów cennych przyrodniczo. Nadużycia w tej sferze mogą jednak wywołać opór społeczny, gdyż ochrona środowiska naturalnego stanowi jeden z filarów słoweńskiej tożsamości. Przekonała się o tym sama SDS, która w 2022 r. przegrała wybory parlamentarne, m.in. na fali krytyki planowanych przez trzeci rząd Janšy (2020–2022) ustaw osłabiających ochronę przyrody.
- **Gabinet Janšy dąży do ograniczenia roli społeczeństwa obywatelskiego.** Zapowiada koniec publicznego finansowania organizacji pozarządowych i zastąpienie go wyłącznie dobrowolnym odpisem z podatku. Sam premier od wielu miesięcy mówił o nadmiernym wsparciu dla NGO, które określa jako „lewicowe”. To jednak organizacje pozarządowe ujawniły fakt kontrowersyjnych spotkań Janšy z szefami prywatnej izraelskiej firmy wywiadowczej, która miała skompromitować poprzedni gabinet. W społeczeństwo obywatelskie uderza też planowane ograniczenie prawa do strajku. Ponadto koalicja planuje (na razie niesprecyzowaną) reformę telewizji publicznej, co budzi obawy opozycji o próbę jej podporządkowania. W czasie swoich poprzednich rządów Janša usiłował wpływać na pracę mediów, wzorując się na ówczesnym premierze Węgier Viktorze Orbánie (zob. [Drugi Orbán?](#))

[Słowenia pod rządami Janšy](#)).

- **Janša będzie dążył do przywrócenia dobrych stosunków z Izraelem.** Rząd Goloba wspierał Palestynę (w 2024 r. uznał jej niepodległość) i stanowczo potępiał działania władz w Jerozolimie (zob. [Słowenia w awangardzie europejskiej krytyki Izraela](#)). Janša od wielu miesięcy deklarował, że nie będzie równie propalestyński jak poprzednicy. Dwukrotnie uczestniczył także w organizowanych przez rząd Izraela konferencjach na temat walki z antysemityzmem, gromadzących w dużej mierze europejską i światową populistyczną prawicę oraz mających wyraźny wydźwięk antymuzułmański (zob. [Wybierzmy przyszłość – alians Izraela z europejską prawicą](#)). Dodatkowo domniemana współpraca z izraelską prywatną agencją wywiadowczą oraz serdeczne gratulacje od Binjamina Netanjahu po wyborze na premiera wydają się potwierdzać plany zbliżenia z Izraelem.
- **Premier deklaruje powrót do bardziej aktywnego wspierania Ukrainy.** Mimo sympatii do Kijowa gabinet Goloba był w tych działaniach bardziej powściągliwy. Tymczasem Janša otwarcie popiera członkostwo Ukrainy (oraz państw Bałkanów Zachodnich) w UE. Wiarygodność jego słów osłabia współpraca z Resni.ca, której członkowie utrzymywali kontakty z wydalonym w 2024 r. rosyjskim dyplomatą. Ponadto jej lider Zoran Stevanović (wybrany na przewodniczącego parlamentu głosami nowej koalicji) zadeklarował chęć rychłej wizyty w Moskwie.
- **Janša chce większych wydatków na obronność w celu osiągnięcia wyznaczonego przez NATO poziomu 5% PKB do 2035 r.** Krytykował on poprzedników za plan zakładający wzrost do jedynie 3% do 2030 r. Podniesienie wydatków na ten cel może jednak zmusić gabinet mniejszościowy do współpracy z opozycją. Popierająca go Resni.ca kwestionuje bowiem członkostwo w NATO i jest mało prawdopodobne, że zgodzi się na dofinansowanie zbrojeń.

<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2026-05-27/slowenska-wanka-wstanka-janez-jansa-40>